

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บทนี้จะกล่าวโดยสรุปถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการ สถานภาพและบทบาทของสตรีไทยในสังคมด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง
๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยในสังคมด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง
๓. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชาย และนักศึกษาหญิงเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยในสังคมด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบพรรณาวิเคราะห์ คือ การวิจัยเอกสารและการสำรวจ

การวิจัยเอกสาร ศึกษาโดยวิธีค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ วารสารต่าง ๆ งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ

การวิจัยเชิงสำรวจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๔๔๔ คน จำแนกเป็นกลุ่มผู้บริหาร ๔๑ คน กลุ่มอาจารย์ ๑๐๘ คน และกลุ่มนักศึกษา ๒๙๕ คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการดังนี้

๑. กลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มมาวิทยาลัยละ ๔ คน จาก ๑๑ วิทยาเขต โดยผู้บริหารที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ๔๔ คน
๒. กลุ่มตัวอย่างอาจารย์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) ก่อน โดยจำแนกอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนและอาจารย์ที่ทำหน้าที่บริหารออกเป็น ๒ กลุ่ม หลังจากนั้น จึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากอาจารย์ประจำที่ทำหน้าที่สอน แห่งละ ๑๑ คน ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ ๑๑๐ คน
๓. กลุ่มตัวอย่างนักศึกษา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) ก่อน โดยจำแนกนักศึกษาเป็น ๒ ระดับ คือ ระดับ ปวส. ระดับ ปวท. และจำแนกตามเพศ หลังจากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) แต่ละระดับ วิทยาเขตละ ๒๐ คน โดยแบ่งเป็นนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง แห่งละ ๑๐ คน (เฉพาะวิทยาเขตที่ทำการสอนสหศึกษา) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา ๓๒๐ คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) เกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยในค่านการศึกษา เศรษฐกิจ และการเมือง การปกครอง โดยกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างตอบแสดงความคิดเห็นว่า เห็นด้วยหรือไม่ เพียงไร เกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยในสังคมค่านการศึกษา เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง แต่ละข้อตามที่กำหนดไว้ในแบบสอบถาม ซึ่งมีทั้งหมด ๖ ค่าน รวมทั้งสิ้น ๔๐ ข้อ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืนทั้งสิ้น ๔๕๒ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๓๑ และเป็นแบบสอบถามสมบูรณ์สำหรับใช้ในกรณีวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน ๔๔๔ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๑๒

การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีหาค่าร้อยละ
๒. ข้อมูลที่เกี่ยวกับความคิดเห็นเรื่องสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยในสังคมด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating - Scale) นำมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
๓. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยในสังคมด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง ใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) และถ้าพบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันก็ทำการทดสอบความแตกต่างโดยใช้ S - Method ของ เชฟเฟ (Scheffe)
๔. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาชายและกลุ่มนักศึกษาหญิง เกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยในสังคมด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง โดยการทดสอบค่าที (t - test)

สรุปผลการวิจัย

ก. สถานภาพและบทบาทด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครองของสตรีไทยในสังคม

๑. สถานภาพด้านการศึกษาของสตรีไทยในสังคม พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นว่า สตรีไทยควรมีโอกาสที่จะศึกษาในแขนงวิชาที่ตนสนใจและมีความถนัด เป็นอันดับหนึ่ง โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๖๔ ใ้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากบิดามารดาให้ได้ศึกษาในแขนงวิชาที่ตนสนใจและมีความถนัด เป็นอันดับสอง โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๖๒ และได้รับการสนับสนุนจากบิดามารดาให้ได้ศึกษาต่อไปเรื่อย ๆ จนสุดขีดความสามารถของตน เป็นอันดับสาม โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๕๕

๒. บทบาทด้านการศึกษาของสตรีไทยในสังคม พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นว่า สตรีไทยควรเอาใจใส่ดูแลการเล่าเรียนของบุตรหลาน หรือเด็ก ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน เป็นอันดับหนึ่ง โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๕๕ สตรีไทยในชนบทส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาภาคบังคับ การมีโอกาสได้รับการศึกษาต่อเนื่อง หรือการฝึกอาชีพระยะสั้นที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เป็นอันดับสอง โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๕๔ สตรีเป็นผู้รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ เป็นอันดับสาม โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๕๖

๓. สถานภาพด้านเศรษฐกิจของสตรีไทยในสังคม พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นว่า สตรีและบุรุษทำงานในหน้าที่อย่างเดียวกัน ระดับการศึกษาเท่ากัน จะต้องมีโอกาสก้าวหน้าในงานเท่าเทียมกัน เป็นอันดับหนึ่ง โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๖๒ สตรีไทยออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน เพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจมากกว่าที่จะต้องการหาความสุขจากการทำงาน เป็นอันดับสอง โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๖๖ สตรีไทยในชนบท พยายามทำงานนอกบ้านเพื่อเป็นการเสริมรายได้สำหรับครอบครัวเท่านั้น เป็นอันดับสาม โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๒.๕๔

๔. บทบาทด้านเศรษฐกิจของสตรีไทยในสังคม พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นว่า สตรีควรจัดสรรรายได้อส่วนหนึ่งเข้าฝากเก็บไว้ในธนาคาร เป็นอันดับหนึ่ง โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ สตรีควรประหยัดรายจ่ายด้านสิ่งอุปโภคและบริโภค เป็นอันดับสอง โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๔๑ สตรีฉลาดในการเลือกซื้อสินค้า และเลือกใช้สินค้าได้ดีกว่าบุรุษ เป็นอันดับสาม โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๔๖

๕. สถานภาพด้านการเมืองการปกครองของสตรีไทยในสังคม พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นว่า สตรีไทยเป็นนักปกครองที่มีความรู้ความสามารถในหน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น ตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มกิจกรรม ฯลฯ ได้ดีเท่าบุรุษ เป็นอันดับหนึ่ง โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๖๒ สตรีและบุรุษมีความเสมอภาคทางการเมืองการปกครองเท่าเทียมกัน เป็นอันดับสอง โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๖๔ และสตรีไทยมีความคิดสุขุม รอบคอบ ถ้าได้เรียนรู

และแนวทางในการมีส่วนร่วมทางการ เมืองการปกครองจะช่วยสร้างสรรค์ความ
เจริญให้แก่ประเทศชาติ เป็นอันคัมสาม โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๒๑

๖. บทบาทด้านการเมืองการปกครองของสตรีไทยในสังคม พบว่า
ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นว่า สตรีควรสมัครรับเลือกตั้ง
เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้มากขึ้น เป็นอันดับหนึ่ง โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย
๓.๔๔ สตรีควรเปิดโอกาสให้สมาชิกในครอบครัวได้มีส่วนร่วมในกิจการต่าง ๆ
เป็นอันดับสอง โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๔๔ และสตรีควรพิทักษ์สิทธิอันพึงมี
พึงได้ตามกฎหมายมิให้ถูกเอาเปรียบจนเกินไป เป็นอันดับสาม โดยคิดเป็น
คะแนนเฉลี่ย ๓.๔๔

๗. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนน
ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยในสังคม ด้านการศึกษา
เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง พบว่า

๑. ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
สถานภาพด้านการศึกษาของสตรีไทยในสังคมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .๐๕

๒. ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
บทบาทด้านการศึกษาของสตรีไทยในสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .๐๕ และเมื่อนำมาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทด้านการศึกษา
ของสตรีไทยในสังคมของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา แต่ละคู่แล้ว ไม่มีความ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓. ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
สถานภาพด้านเศรษฐกิจของสตรีไทยในสังคมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .๕

๔. ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท
ด้านเศรษฐกิจของสตรีไทยในสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
และเมื่อนำมาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพด้านเศรษฐกิจของสตรีไทย

ในสังคมของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา แต่ละคู่แล้ว พบว่า อาจารย์กับนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕. ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทคานการ เมืองการปกครองของสตรีไทยในสังคมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๖. ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทคานการ เมืองการปกครองของสตรีไทยในสังคมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ค. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทคานการ ศึกษา เศรษฐกิจ และการ เมืองการปกครองของสตรีไทยในสังคม

๑. นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพคานการ ศึกษาของสตรีไทยในสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยที่ความคิดเห็นของนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่านักศึกษาชาย

๒. นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทคานการ ศึกษาของสตรีไทยในสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยที่ความคิดเห็นของนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่านักศึกษาชาย

๓. นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพคานเศรษฐกิจของสตรีไทยในสังคมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔. นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทคานเศรษฐกิจของสตรีไทยในสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยที่ความคิดเห็นของนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่านักศึกษาชาย

๕. นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพคานการ เมืองการปกครองของสตรีไทยในสังคมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๖. นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท

ค่านการ เมืองการปกครองของสตรีไทยในสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕ โดยที่ความคิดเห็นของนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่านักศึกษาชาย อภิปรายผลการวิจัย

๑. จากสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ ๑ ที่เสนอไว้ว่า "ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทค่านการการศึกษาของสตรีไทย ในสังคมแตกต่างกัน" อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพค่านการการศึกษาของ สตรีไทยในสังคมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งแตกต่างจาก สมมติฐานที่ผู้วิจัยเสนอไว้เกี่ยวกับสถานภาพค่านการการศึกษา เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นว่า สตรีไทยควรมีโอกาส ที่จะศึกษาในแขนงวิชาที่ตนสนใจและมีความถนัด เป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๖๕ ใ้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากบิดามารดาให้ได้ศึกษาในแขนงวิชาที่ตนสนใจ และมีความถนัด เป็นอันดับสอง คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๖๒ และใ้รับการสนับสนุน จากบิดามารดาให้ได้ศึกษาต่อไปเรื่อย ๆ จนสุดขีดความสามารถของตน เป็นอันดับสาม คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๕๔

ผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่าบุคคลทั้ง ๓ กลุ่ม มีความคิดเห็นตรงกัน โดยเฉพาะในเรื่องสตรีควรมีโอกาสที่จะศึกษาในแขนงวิชาที่ตนสนใจและมีความถนัด ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันสตรีมีสิทธิและความเสมอภาคในการ เข้ารับการศึกษานทุกระดับ และเกือบทุกแขนงวิชา ประกอบกับอิทธิพลของ วัฒนธรรมตะวันตก ทำให้สภาพสังคมไทยเปลี่ยนแปลง ความต้องการค่านการการศึกษา สูงขึ้น สตรีจึงเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาทุกระดับและเกือบทุกแขนงวิชา ทำให้ สตรีได้เรียนรู้เรื่องของโลกและสังคมทั้งในด้านความคิดและการกระทำมากขึ้น สถานภาพค่านการการศึกษาของสตรีไทยจึงเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นและใ้รับการ ยอมรับจากสังคมมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการที่สตรีใ้รับการศึกษ เพราะจุดมุ่งหมาย ของการศึกษา ก็คือ สร้างความเจริญงอกงามค่านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ของผู้ที่ใ้รับการศึกษ นั่นคือ สร้างปัญญาให้มีเหตุผล มีวิจารณ์าน มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบสูง ช่วยยกระดับฐานะชนชั้น เกียรติยศของตนเอง และช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น และจะมีผลต่อการพัฒนาประเทศเมื่อประชาชน

ในประเทศมีคุณภาพอันเหมาะสมสำหรับการพัฒนา ทั้งนี้เพื่อจะได้ใช้พลังกาย
พลังใจ และพลังสมองของคนที่มีอยู่มากช่วยในการพัฒนาประเทศให้มากที่สุด
ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า สตรีไทยควรมีโอกาสที่จะศึกษาในแขนงวิชาที่
ตนสนใจและมีความถนัด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ สายสุรี จุติกุล
และวิบูลย์ลักษณ์ ทองเชื้อ พบว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๑๗ มีนักศึกษาหญิง
เข้าศึกษาในสาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์มากกว่าชาย หญิงไม่นิยมเรียน
สาขาอื่น ๆ มากนัก *

นอกจากนั้นผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา
ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๑๕๑๕ มีผู้เรียนในสาขาวิทยาศาสตร์
ศึกษาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ เป็นหญิงมากกว่าชาย สาขาวิชาที่หญิงไม่เลือก
ศึกษา คือ เกษตรกรรม นิติศาสตร์ วิศวกรรมศิลป์ และวิศวกรรมศาสตร์ ^๒

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่สตรีได้รับสิทธิและความเสมอภาคในการเลือก
ศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างกว้างขวางในแขนงวิชาที่ตนสนใจและมีความถนัด
ได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษามากขึ้น เป็นผลดีแก่สตรีในการเสริมสร้างสถานภาพ
ด้านการศึกษาให้สูงขึ้นและเป็นประโยชน์แก่สตรีในการแสวงหาความก้าวหน้าในด้าน
การศึกษาหาความรู้แก่ตนเอง และการประกอบอาชีพได้มากขึ้น ประกอบกับบิดา
มารดาเห็นความสำคัญของการศึกษา จึงให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้บุตรหลานของตน
ได้ศึกษาเล่าเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ตาม
ลำดับ ในแขนงวิชาที่สนใจและถนัด โดยให้การสนับสนุนด้านกำลังใจ กำลังกาย และ
กำลังทรัพย์แก่บุตรหลาน สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า สตรีควรได้รับการสนับสนุน
และส่งเสริมจากบิดามารดาให้ได้ศึกษาในแขนงวิชาที่ตนสนใจและมีความถนัด สอดคล้อง
กับการศึกษาความคิดเห็นในด้านการสนับสนุนบุตรหลานหลานชายหญิง ของสภาสตรีแห่งชาติ ฯ

*สายสุรี จุติกุล และวิบูลย์ลักษณ์ ทองเชื้อ, การศึกษาและการเตรียม
อาชีพ, ๒๕๒๔.

^๒ทบวงมหาวิทยาลัย รายงานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย
ปีการศึกษา ๒๕๑๔ - ๒๕๒๐.

พบว่า หัสนคติของบิดามารดาในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการให้การศึกษาบุตรนั้น บิดามารดาโดยทั่วไปร้อยละ ๔๓ เห็นว่าบุตรชายและบุตรสาวควรจะศึกษาเท่ากัน *

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า บิดามารดาเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น ด้วยการสนับสนุนและส่งเสริมบุตรหลานที่เป็นหญิงให้ได้ศึกษาในแขนงวิชาที่สนใจและมีความถนัด เช่นเดียวกับการส่งเสริมบุตรหลานที่เป็นชาย เนื่องด้วยในปัจจุบัน มีช่องทางและโอกาสที่สตรีจะเข้าทำงานในอาชีพต่าง ๆ และในระดับต่างเพิ่มอันกว่าแต่ก่อน โดยเฉพาะงานประเภทที่เหมาะสมกับคุณลักษณะของสตรี เช่น งานที่ต้องการความละเอียด ประณีต ความอดทน และความสม่ำเสมอ

ผลการวิจัยยังค้นพบอีกว่า สตรีควรได้รับการสนับสนุนจากบิดามารดาให้ได้ศึกษาต่อไปเรื่อย ๆ จนสุดขีดความสามารถของตน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์และสมาคมสตรีนักธุรกิจและวิชาชีพแห่งประเทศไทยที่พบว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ นิสิตนักศึกษาสตรีในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในระดับปริญญาตรีมีถึงร้อยละ ๓๘.๖ ระดับปริญญาโท ร้อยละ ๔๘.๔ ระดับปริญญาเอก ร้อยละ ๔๐.๕ และในช่วงระยะ ๖ ปีที่ผ่านมา ปรากฏว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือชั้นมหาวิทยาลัย มีสตรีเพิ่มขึ้นมากกว่าบุรุษ คือสตรีเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๓.๒๘ ในขณะที่ชายลดลง ร้อยละ ๒.๔๔ ^๒ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป สตรีมีความจำเป็นที่จะต้องช่วยเหลือและรับผิดชอบภายในครอบครัวมากขึ้น จำเป็นที่สตรีจะต้องได้รับการศึกษาและมีความรู้ความสามารถเพื่อออกไปประกอบอาชีพช่วยเหลือเศรษฐกิจของตนและครอบครัว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่บิดามารดาจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีได้ศึกษาต่อไปเรื่อย ๆ จนสุดขีดความสามารถของตน

*สภาพสตรีแห่งชาติ ในพระบรมราชินูปถัมภ์, ค่านิยมของสตรีไทยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ, หน้า ๔๗.

^๒สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์และสมาคมสตรีนักธุรกิจและวิชาชีพแห่งประเทศไทย, รายงานวิจัยเรื่อง สถานภาพสตรีไทย : การวิเคราะห์สภาพบทบาทและทัศนคติของสตรีไทยที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร, หน้า ๑๓ - ๑๔.

ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นประโยชน์แก่สตรีไทยเป็นอย่างมากในการเสริมสร้างสถานภาพด้านการศึกษาให้สูงขึ้นรวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้สตรีไทยเห็นความสำคัญของการศึกษาหาความรู้ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนให้มากขึ้น

๒. จากสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๑ ที่เสนอไว้ว่า "ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทด้านการศึกษาของสตรีไทยในสังคมแตกต่างกัน" อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งผลการวิจัยนี้เป็นตามสมมติฐาน แต่จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยทีละคู่แล้ว พบว่าความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าบุคคลทั้ง ๓ กลุ่มต่างก็ให้ความสำคัญต่อบทบาทด้านการศึกษาของสตรีไทยในสังคมใกล้เคียงกัน ฉะนั้นการที่ทดสอบความคิดเห็นด้วยค่าเอฟ (F - test) แล้วพบความแตกต่างจึงน่าจะเป็นเพราะว่าความคิดเห็นของกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดแตกต่างไปจากค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของอีก ๒ กลุ่ม ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับการวิจัยของ เน่าทิพย์ จำปาเทศ ที่พบว่า บุคคลต่างเพศ ต่างอาชีพ และต่างระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการศึกษาแตกต่างกัน^๑ และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นว่า สตรีไทยควรเอาใจใส่ดูแลการเล่าเรียนของบุตรหลานหรือเด็กที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน เป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๕๕ สตรีไทยในชนบทส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาภาคบังคับ ควรมีโอกาสได้รับการศึกษาต่อเนื่องหรือฝึกฝนอาชีพระยะสั้นที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เป็นอันดับสอง คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๔๔ สตรีเป็นผู้นำศึกษาชนบทธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ เป็นอันดับสาม คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๔๒

ผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า บุคคลทั้ง ๓ กลุ่ม มีความคิดเห็นตรงกัน โดยเฉพาะในเรื่องสตรีไทยควรเอาใจใส่ดูแลการเล่าเรียนของบุตรหลานหรือเด็ก

---

^๑ เน่าทิพย์ จำปาเทศ, "ความคิดเห็นของกลุ่มชนบางอาชีพต่อบทบาทของสตรีไทย, หน้า ๔๑.

ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันคนได้
 รับการศึกษาระดับสูง และการศึกษาเป็นเครื่องมือที่ช่วยคุณภาพของประชากรในสังคม
 ประกอบกับคนไทยมีความเชื่อว่าการศึกษามีปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความเจริญ
 ก้าวหน้าทั้งในด้านส่วนตัวและอาชีพการงาน แต่ในปัจจุบันคนที่สำเร็จการศึกษา
 มีโอกาสน้อยมากที่จะหางานทำได้มากเหมือนสมัยก่อน คนที่สำเร็จการศึกษา
 และหางานทำได้นั้นมักจะต้องเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ และมีสติปัญญาดี
 และการที่จะพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถและมีสติปัญญาค้นั้น จำเป็นต้อง
 เริ่มตั้งแต่วัยเด็ก จะปล่อยให้เป็นภาระหน้าที่ของโรงเรียนแต่เพียงฝ่ายเดียว
 ไม่เป็นการเพียงพอ มารดาในฐานะที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กเป็นส่วนใหญ่ ควรจะได้
 เอาใจใส่ดูแลการเล่าเรียนของบุตรหลานหรือเด็กที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน
 ไปพร้อมกับโรงเรียนด้วย ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นไปได้ที่บุคคลทั้ง ๓ กลุ่ม มีความคิด
 เห็นเกี่ยวกับบทบาทในเรื่องนี้ในระดับสูง

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีความเห็นว่า การที่สตรีเอาใจใส่ดูแลการเล่าเรียน
 ของบุตรหลานหรือเด็กที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนนั้น ยังเป็นผลดีต่อสังคมโดย
 ส่วนรวมในด้านของการพัฒนาลักษณะทางสังคมหรือพฤติกรรมทางสังคมให้ถูกต้อง
 และเหมาะสม นั่นคือ การพัฒนาจริยธรรมในตัวเยาวชนชายและหญิง ในฐานะ
 มารดา การที่สตรีมีบทบาทในฐานะมารดา จึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการ
 สร้างรูปแบบ บุคลิกภาพ ทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมทางสังคม เพราะคนส่วนใหญ่
 จะได้รับการเรียนรู้ ฝึกฝน เพื่อการมีชีวิตในสังคมร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุขจาก
 มารดาเป็นคนแรก มารดาจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้ให้การอบรมแก่เยาวชนของ
 ชาติให้มีความรู้ ความสามารถ และมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็น
 กำลังของประเทศชาติในอนาคต ยังเป็นการช่วยเหลือโรงเรียนและสังคม ในด้าน
 การพัฒนาเด็กให้มีคุณธรรมและปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรม แสดงให้เห็นถึงคุณภาพ
 ของประชากรที่มีคุณภาพ ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาประเทศได้ผลเต็มที่ สตรีจึงมีบทบาท
 สำคัญมากในด้านนี้ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา ต่างก็มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
 การอบรมสั่งสอนด้านจริยธรรมแก่บุตรหลานในครอบครัวของตนเอง มีค่าคะแนนเฉลี่ย
 สูง คือ ๓.๘๗

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาที่สตรีควรเอาใจใส่ดูแลการเล่าเรียนของบุตรหลาน หรือเด็กที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน และการอบรมสั่งสอนด้านจริยธรรมแก่บุตรหลานในครอบครัวของตนเอง ยังเป็นประโยชน์โดยตรงต่อนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง ที่จะ เป็นแนวทางความประพฤติและการปฏิบัติตนให้เหมาะสมและถูกต้อง เพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ โดยเฉพาะ นักศึกษาหญิง จะได้เป็นแบบอย่างความประพฤติในเรื่องของความเป็นกุลสตรีไทยที่เหมาะสม

ผลการวิจัยยังพบว่า สตรีในชนบทส่วนใหญ่ที่ได้รับการศึกษาภาคบังคับควรมีโอกาสได้รับการศึกษาต่อเนื่องหรือฝึกฝนอาชีพระยะสั้นที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของคณะกรรมการวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาวที่พบว่า สตรีในเมืองมีโอกาสได้รับการศึกษามากกว่าสตรีในชนบท จึงมีโอกาสมากกว่าในการเลือกและแสวงหาความก้าวหน้าในงาน การศึกษานอกระบบมักจะละเลยความต้องการของสตรี สตรีที่มีการศึกษาน้อยจะขาดความมั่นใจในตัวเอง มีโลกทัศน์แคบ อันเป็นผลต่อการสร้างความพร้อมของตนเอง และการยอมรับในสังคม ทำให้โอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ เป็นไปได้ยาก *

ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อสตรีไทยในชนบทเป็นอย่างมากที่จะเป็นแนวทางสำคัญให้ผู้บริหารระดับประเทศจะได้พิจารณาถึงการพัฒนาสตรีในชนบทให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อพัฒนาสตรีให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เพราะการที่ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้น ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ ก็คือ ทรัพยากรมนุษย์ จะต้องเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพอันเหมาะสมสำหรับการพัฒนา ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพยายามส่งเสริมคนให้มีความรู้ เพื่อจะได้ใช้พลังกาย พลังใจ พลังสมอง ของคนที่มีอยู่มาช่วย

* คณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาว, รายงานการศึกษาเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (๒๕๒๕ - ๒๕๔๔), หน้า ๓ - ๒๔.

ในการพัฒนาประเทศให้มากที่สุด สตรีจึงถือว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญยิ่ง เพราะมีจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของประเทศ เพราะฉะนั้นเมื่อสตรีได้รับการศึกษาสูงขึ้นและเสมอภาคกัน สตรีจะมีโอกาสที่จะช่วยเหลือสังคมและประเทศชาติได้มาก ซึ่งในแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๔๔) รัฐได้วางนโยบายที่จะให้สตรีมีโอกาสศึกษาเพิ่มขึ้น ด้วยการขยายการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึงและเสมอภาคกันและขยายการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยเน้นในด้านพื้นฐานและอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพสังคมและท้องถิ่น

จึงเห็นได้ว่า สตรีในชนบททั่วไปยังมีการศึกษาระดับประถมศึกษา สาเหตุสำคัญอาจเป็นเพราะว่ามีโรงเรียนไม่ทั่วถึงและความจำเป็นทางเศรษฐกิจของครอบครัว ทำให้บิดามารดาจำเป็นต้องให้บุตรหลานทำงานตั้งแต่อายุน้อย เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องรับแก้ไขให้สตรีในชนบทได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น โดยการส่งเสริมการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียนให้มากขึ้น เปิดโอกาสให้สตรีในชนบทได้มีโอกาสศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต มุ่งเน้นการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพสังคม ครอบครัว และชุมชน รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น เพื่อสตรีจะได้มีความรู้กว้างขวาง สามารถพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าทันโลกปัจจุบัน

การวิจัยยังพบว่า สตรีเป็นผู้รักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเอกสาร ที่พบว่า ประเทศไทยมีวัฒนธรรมอันดีงาม คือ ในด้านศิลปกรรมของไทย เช่น การจักตอกแท่งและประดิษฐ์ดอกไม้ และสลักผลไม้ และผัก ซึ่งเป็นศิลปกรรมแพร่หลายเฉพาะในหมู่สตรีที่มีฐานะดีในสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยา ในสมัยรัตนโกสินทร์ก็ปรากฏว่ามีผู้เชี่ยวชาญศิลปปะชานนี้มากมาย ซึ่งศิลปกรรมเหล่านี้ก็ได้มีการรักษาและถ่ายทอดสืบต่อมา และได้จักเป็นวิชาที่บรรจุไว้ในหมวดวิชาการงานหรือคหกรรม ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา หรือเรียกว่าวิชาคหกรรมศาสตร์สอนในระดับอุดมศึกษา เป็นต้น ส่วนศิลปะแขนงอื่น ๆ เช่น นาฏศิลป์ ซึ่งแตกต่างกันไปตามภูมิภาคต่าง ๆ เช่น ทางภาคเหนือ มีประเภทฟ้อนต่าง ๆ เช่น ฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน และการเล่นขอเมือง ผู้แสดงส่วนใหญ่มักเป็นหญิง ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก็มีการเล่นพื้นเมืองที่เป็นประเพณี ซึ่งผู้หญิงมีบทบาทมาก เช่น การรำเซิ้งบองไฟ ทางภาคกลาง

การเล่นพื้นเมืองมักเป็นการร้องประกอบการรำ เป็นการโต้ตอบกันระหว่างหญิงและชาย เช่น เพลงพวงมาลัย เพลงฉ่อย เป็นต้น *

จึงแสดงให้เห็นว่าสตรีมีบทบาทสำคัญในการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมมาตั้งแต่อดีต และในปัจจุบันสังคมไทยก็ยังยกย่องสตรีอยู่เช่นเดิม

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสตรีมีบทบาทสำคัญในการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติให้คงอยู่สืบไป ซึ่งจะมีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อประเทศ รวมทั้งจะเป็นประโยชน์แก่สตรีไทย บุคคลทั่วไป นิสิตนักศึกษา ได้เห็นความสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามให้คงอยู่เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าของชาติไทย ซึ่งสตรีไทยนับได้ว่ามีบทบาทสำคัญในค่านี้น่ามาก และยังเป็นแนวทางให้ผู้บริหารระดับประเทศได้เห็นความสำคัญในค่านี้นี้ให้มากขึ้น เพื่อที่จะได้สนับสนุนและส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของชาติให้คงอยู่สืบไป

๓. จากสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๒ ที่เสนอไว้ว่า "ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจของสตรีไทยในสังคมแตกต่างกัน" อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ผลการวิจัยปรากฏว่าผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพด้านเศรษฐกิจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งแตกต่างกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ในกรณีเกี่ยวกับสถานภาพด้านเศรษฐกิจนี้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นว่า สตรีและบุรุษทำงานในหน้าที่อย่างเดียวกัน ระดับการศึกษาเท่ากัน จะต้องมีโอกาสในงานเท่าเทียมกัน เป็นอันดับหนึ่ง โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๑๒ สตรีไทยออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านเพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจมากกว่าต้องการที่จะหาความสุขจากการทำงาน เป็นอันดับ

*คณะอนุกรรมการพัฒนากิจกรรมและบทบาทสตรี, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สถานภาพปัจจุบันของสตรีไทย, หน้า ๑๘๒ - ๑๘๔.

สอง คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๑๖ สตรีไทยในชนบททำงานนอกบ้านเพื่อเป็นการเสริมรายได้สำหรับครอบครัวเท่านั้น เป็นอันดับสาม คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๒.๕๔

ผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า บุคคลทั้ง ๓ กลุ่ม มีความเข้าใจตรงกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันนี้สภาพเศรษฐกิจและสังคมกำลังเปลี่ยนแปลงไป ความต้องการเงินตรามีมากขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนเครื่องอุปโภคและบริโภคที่สนองตอบต่อการครองชีพในปัจจุบัน และความจำเป็นของรัฐบาลที่จะต้องวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ก่อให้เกิดความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น และจากการขยายตัวในหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ การขยายตัวด้านอุตสาหกรรม ทำให้สังคมเปิดโอกาสให้สตรีมีบทบาททางเศรษฐกิจมากขึ้น ประกอบกับสังคมบีบบังคับให้สตรีจำนวนมากต้องออกทำงานนอกบ้านประกอบอาชีพต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือจุนเจือครอบครัว จึงปรากฏว่า ในปัจจุบันสตรีเข้าทำงานในวงการต่าง ๆ ทั้งด้านอุตสาหกรรม หัตถกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม และการบริการ เป็นจำนวนมาก จึงก่อให้เกิดปัญหาตามมาทั้งในด้านสิทธิและความเสมอภาคในโอกาสและความก้าวหน้า คำจ้าง และสวัสดิการต่าง ๆ น่าจะเป็นตัวปัจจัยดังกล่าวที่ทำให้ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นว่า สตรีและบุรุษทำงานในหน้าที่อย่างเดียวกัน ระเบียบการศึกษาก็เท่ากัน จะต้องมีโอกาสก้าวหน้าในงานเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของสภาสตรีแห่งชาติ ฯ ร่วมกับคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้ศึกษาทัศนคติของสตรีในจังหวัดฉะเชิงเทราและลำปาง และพบว่า ร้อยละ ๔๕ เห็นว่า หญิงและชายควรได้รับค่าจ้างเท่ากัน ในการทำงานอย่างเดียวกัน * และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ ๕ (๒๕๒๕ - ๒๕๒๙) ได้กล่าวถึงนโยบายและแนวทางในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ คือ รัฐจะเร่งปรับปรุงคุณภาพ และทักษะในการทำงานรวมทั้งการขยายโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพของสตรี เพื่อให้สตรีได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่สูงและอย่างเป็นธรรม

*สภาสตรีแห่งชาติ ในพระบรมราชินูปถัมภ์ และคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สถานภาพสตรีฉะเชิงเทราและจังหวัดลำปาง อังคโชนังสีพิมพ์มติชน ๒๔ ธันวาคม ๒๕๒๑.

ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่สตรีไทยเป็นอย่างมากในการเสริมสร้างสถานภาพทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น และเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารระดับประเทศจะได้นำมาพิจารณาถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อหาทางขจัดปัญหาดังกล่าว รวมทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาสตรีให้ได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

ผลการวิจัยยังพบอีกว่า สตรีไทยออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน เพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจมากกว่าต้องการที่จะหาความสุขจากการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ นภาพร โทศลวัฒน์ ที่พบว่า ตั้งแต่ประเทศไทยได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (๒๕๑๐ - ๒๕๑๔) เป็นต้นมา กิจกรรมอุตสาหกรรมได้ขยายตัวมากขึ้น เป็นเหตุให้แรงงานสตรีถูกนำมาใช้มากขึ้น และเนื่องจากความบีบคั้นทางภาวะเศรษฐกิจ ทำให้สตรีต้องออกไปทำงานนอกบ้านมากกว่าแต่ก่อน และสังคมก็ได้ยอมรับความสำคัญของแรงงานสตรีมากขึ้น^๑ และสอดคล้องกับการศึกษาของกรมพัฒนาชุมชน โดยการสนับสนุนขององค์การ Unesco ได้สำรวจสตรีทั่วประเทศ ๒๕,๐๓๑ คน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ เกี่ยวกับการทำงานนอกบ้านนอกจากงานแม่บ้าน พบว่า สตรีชนบทกว่า ๔๕% เห็นว่า แม่บ้านจำเป็นต้องทำงานนอกบ้านช่วยสามี นอกจากรับผิดชอบงานในบ้านแล้ว โดยเฉพาะสตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยหารายได้เป็นเรื่องจำเป็นสูงถึง ๘๒% ภาคใต้มียุติเห็นด้วยต่ำกว่าทุกภาค คือ ๗๕% เหตุผลที่จำเป็นต้องทำงานช่วยสามี เป็นเพราะรายได้ไม่เพียงพอถึง ๘๖% แม่บ้านกว่า ๔๕% ยืนยันว่า การทำการเกษตรจะช่วยเริ่มรายได้ครอบครัว เห็นว่า การใช้เวลารว่างทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน และออกมารับจ้างก็จะช่วยได้ แต่ไม่แน่นอน^๒

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑นภาพร โทศลวัฒน์, "สถานภาพการทำงานของสตรีและเด็กในโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้าในเขตนครหลวงกรุงเทพฯ" อิศำเนา.

^๒ไพรัตน์ เคชรินทร์, "การมีส่วนร่วมในสังคม การเมืองการปกครองของสตรีไทย", หน้า ๗๖.

และจากการสำรวจความคิดเห็นของสตรีที่ออกไปทำงานของกรมแรงงาน ซึ่ง
 ครอบคลุมการประกอบอาชีพของสตรีทั่วประเทศ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ พบว่า
 สตรีที่ทำงานอยู่ถึง ๘๐% ทำงานเนื่องจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจ *

ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับการศึกษาเอกสารที่พบว่า ในสมัย
 สุโขทัย สตรีในชนบทจะต้องช่วยเหลือครอบครัวทำงานอาชีพเกษตรกรรมในไร่นา
 เหมือนบุรุษ ในเวลาว่างก็ทำงานอื่นที่มีความจำเป็นและทำเครื่องมือเครื่องใช้อื่น ๆ
 สำหรับครอบครัว ส่วนสตรีชั้นสูงก็เข้ารับราชการในราชสำนัก แต่เป็นหน้าที่ราชการ
 ที่ไม่สำคัญเท่าบุรุษ ในสมัยอยุธยา สตรีทั่วไปก็ยังมีส่วนร่วมช่วยเหลือครอบครัวทำงาน
 อาชีพเกษตรกรรมเช่นเดียวกับสมัยสุโขทัย และยังคงช่วยเหลือตนเองและครอบครัว
 เนื่องจากระบบการปกครองที่ของเกณฑ์บุรุษไปรับราชการ เป็นระยะเวลายาวนาน รวม
 ทั้งทำอาชีพค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ และทอผ้าไว้ใช้เองในครอบครัว ในสมัยรัตนโก-
 สินทร์ตอนต้น ก็มีส่วนคล้ายคลึงกับสมัยอยุธยา คือ สตรีชนบทต้องช่วยบุรุษทำงานเลี้ยงชีพ
 เช่น ทำนา ทำสวน หรือค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ นอกจากนี้ก็จะเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู
 เป็ด ไก่ และน่าน ไม่มีเวลาที่จะเรียนวิชาการบ้านการเรือน ส่วนสตรีในเมือง
 ที่เป็นภรรยาหรือบุตร เสนาบดี ไม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เนื่องจากสามีหรือบิดา
 มีรายได้สูงพอ จึงทำหน้าที่ในฐานะแม่บ้าน เลี้ยงดูและอบรมบุตร ตลอดจนทำงาน
 เล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับการดูแลกิจการบ้านเรือน และการครัว เพื่อมุ่งให้สตรีเป็น
 แม่บ้านแม่เรือน สำหรับสตรีทั่วไปที่มีความรู้ ก็จะเข้าไปรับราชการในวัง เป็นพวก
 รำละคร ขับร้อง เล่นดนตรีหรือพนักงานชาววัง และไต่ค่าตอบแทนเป็นเบี้ยหวัด
 สำหรับสตรีในสังคมชั้นสูง ใ้รับการศึกษาด้านวิชาการตามแบบแผนของการศึกษาใน
 พระบรมมหาราชวังเกี่ยวกับการศึกษาศีลธรรม พระศาสนา วรรณคดี วิชาการเรื่อ
 นหัตถกรรม กระบวนช่างชั้นสูง วิชาเลข โหราศาสตร์ โบราณคดี ราชประเพณี
 และระเบียบวินัย ซึ่งสตรีในสังคมชั้นสูงบางพระองค์ ก็เข้ารับราชการเป็นข้าราชการ

* กรมแรงงาน, กระทรวงมหาดไทย ความรับผิดชอบทางครอบครัว
ของสตรีที่ทำงานในประเทศไทย, หน้า ๑.

ฝ่ายใน และบางพระองค์ก็เป็นพระอาจารย์สั่งสอนเจ้านาย ซึ่งทรงพระเยาว์
สืบต่อกัน

ผลการวิจัยนี้เป็นประโยชน์แก่สตรีทั่วไปที่จะได้เป็นแนวทางในการ
พิจารณาและปรับปรุงตนเองให้มีส่วนร่วมในทางเศรษฐกิจให้มากขึ้น เพื่อ
เสริมสร้างสถานภาพทางเศรษฐกิจของตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ
ให้สูงขึ้น ซึ่งรัฐบาลก็ได้เห็นความสำคัญในค่านี้อยู่มาก ดังจะเห็นได้จากการ
ที่รัฐได้วางนโยบายพัฒนาสตรีเอาไว้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ระยะที่ ๕
(๒๕๒๕ - ๒๕๒๙) ในบทของการพัฒนาสังคมได้เน้นความสำคัญของการวางแผน
พัฒนาสตรีว่าเป็นปัญหาเร่งด่วน และเป็นกลุ่มเป้าหมายพิเศษในการพัฒนาสังคม
ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีในเขตเมืองและในชนบทได้รับการศึกษาชั้น
พื้นฐาน อบรมวิชาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถของตลาดแรงงาน เพื่อเพิ่ม
ประสิทธิภาพและผลตอบแทนในการทำงาน ให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่สตรีไทย
ในเรื่องการประกอบอาชีพ การรู้จักแบ่งเวลา การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็น
ประโยชน์ การให้ความรู้ด้านทฤษฎีวิทยาศาสตร์ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุน
ในด้านการรวมกลุ่ม และจัดให้มีระบบสินเชื่อเพื่อการลงทุน ซึ่งในปัจจุบันสตรีไทย
จึงเข้าไปมีส่วนร่วมและทำประโยชน์ในการเสริมสร้างเศรษฐกิจของประเทศได้มาก
นับได้ว่า สตรีไทยมีประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังจะเห็นได้จากการ
ทำงานของสตรีไทย ได้มีส่วนช่วยสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เนื่องจาก
สถานการณ์ทางเศรษฐกิจเกิดภาวะเงินเฟ้อ ราคาสินค้าและบริการต่าง ๆ มีแนวโน้ม
สูงขึ้น ทำให้รายได้ของครอบครัวที่หาโดยหัวหน้าครอบครัวที่เป็นบุรุษไม่เพียงพอต่อ
การใช้จ่าย การที่คนในครอบครัวช่วยกันทำงานจำนวนมากขึ้น ก็มีส่วนทำให้ฐานะ
ทางเศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้น ดังนั้นการที่สตรีออกทำงานนอกบ้านอีกแรงหนึ่ง
จึงเท่ากับการส่งเสริมเศรษฐกิจของครอบครัว และการทำงานนอกบ้านของสตรี
ทำให้สตรีก้าวทันกับโลกภายนอก มีทัศนคติกว้างไกล เป็นประโยชน์ต่อสังคมและ
ส่วนรวม และมีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถของตนเองเต็มที่ รวมไปถึงการพึ่ง
ตนเองมากขึ้น สตรีที่สมรสแล้วอาจทำงานเพื่อเสริมสร้างฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว

สตรีที่ทำงานในตำแหน่งหน้าที่การงานที่มีความรับผิดชอบสูงมักจะมีแนวโน้มในการมีบุตรน้อย ซึ่งมีผลจากการพัฒนาการวางแผนครอบครัว และสอดคล้องกับนโยบายการจำกัดจำนวนพลเมืองเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การประกอบอาชีพของสตรี นับว่าเป็นยลคติต่อเศรษฐกิจของประเทศ เพราะเป็นการระดมทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหลือเฟือให้มีโอกาสได้เป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ

๔. จากสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ ๒ ที่เสนอไว้ว่า "ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์และบทบาทด้านเศรษฐกิจของสตรีไทยในสังคมแตกต่างกัน" อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งผลการวิจัยนี้เป็นไปตามสมมติฐาน โดยผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และเมื่อนำมาเปรียบเทียบความคิดเห็นทีละคู่ พบว่า อาจารย์กับนักศึกษา มีความแตกต่างกัน โดยนักศึกษา ^{*} มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่าอาจารย์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาซึ่งกำลังอยู่ในวัยหนุ่มสาว มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีอุดมการณ์ และมีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงบทบาทของสตรีไทยให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน จึงเป็นไปได้ที่นักศึกษาให้ความสำคัญกับบทบาทด้านเศรษฐกิจของสตรีไทยในสังคมมากกว่าอาจารย์

เมื่อแยกพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นว่า สตรีควรจัดสรรรายได้ส่วนหนึ่งเข้าฝากเก็บไว้ในธนาคาร เป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ สตรีควรประหยัดรายจ่ายด้านสิ่งอุปโภคและบริโภคของตนเอง เป็นอันดับสอง คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๔๑ สตรีฉลาดในการเลือกซื้อสินค้าและเลือกใช้สินค้าใดคิดว่าบุรุษ เป็นอันดับสาม คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๔๐

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาเอกสารข้างต้น ที่พบว่าในสังคมไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ สตรีไทยมีบทบาททางเศรษฐกิจเคียงบ่าเคียงไหล่บุรุษ โดยเป็นผู้ควบคุมการใช้จ่ายในครอบครัว ดังข้อความ

ตอนหนึ่งในหนังสือจีน ชื่อ "หวงเฉียวบุ๋น เทียนหลงเค้า" ซึ่งขุนเงินจีนอักษร
(สุทิว) โคนแปลจากเดิมที่ ๓๔ ว่า "การใช้จ่ายเงินทองสุดแล้วแต่หญิง
ความหญิงมีสติปัญญา ผู้ชายที่เป็นสามีก็ต้องเซ่อโง่ . . ." * รวมทั้งสตรี
สตรีเป็นผู้รู้จักเก็บออม ประหยัด การเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว การ
ประกอบอาชีพค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ช่วยเหลือครอบครัวและตนเอง และยังมีฐานะ
เป็นผู้ผลิต คือ ทำงานในไร่นา ซึ่งในปัจจุบัน ระบบเศรษฐกิจจำเป็นต้องอาศัย
เงินเป็นหลัก รวมทั้งลักษณะการใช้ชีวิตสมัยใหม่อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลง
ตะวันตก มีผลทำให้ความต้องการรายได้เป็นตัวเลขเพิ่มขึ้น สตรีไทยจึงมีบทบาท
ช่วยเหลือครอบครัวในการหารายได้ โดยเฉพาะสตรีที่ทำงานนอกบ้าน เพื่อหา
รายได้เป็นตัวเลข จะมองเห็นการระมัดระวังคบทางด้านการเงิน และการพัฒนา
ด้านการศึกษาของสตรี สตรีจึงมีโอกาสได้รับการศึกษาในระบบและนอกระบบ
โรงเรียนมากขึ้น บทบาททางเศรษฐกิจของสตรีในปัจจุบันจึงมีมากขึ้น

ผลการวิจัย พบว่า สตรีควรจัดสรรรายได้อีกส่วนหนึ่งเข้าฝากเก็บไว้ใน
ธนาคาร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของคณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาว
ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเก็บเงินออมของสตรีในครอบครัว เกษตรกรทั่วประเทศ
ปี พ.ศ. ๒๕๑๓ พบว่า การเก็บเงินฝากธนาคารนั้น สามีเป็นคนเก็บมากกว่า
ภรรยา ภาคอีสาน สามีและภรรยามีส่วนร่วมในการฝากธนาคารร่วมกัน ภาคเหนือ
ภรรยาเป็นผู้เก็บเงินฝากธนาคาร สำหรับในภาคกลาง เงินฝากธนาคารทั้งชายและ
หญิง จะมีการฝากเงินในบัญชีร่วมกัน ซึ่งภาคอื่นไม่มี ๒ แสดงให้เห็นว่าสตรีมี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* สภาสตรีแห่งชาติ ในพระบรมราชินูปถัมภ์, สตรีไทย, หน้า ๑๐.

๒ คณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาว, รายงานการศึกษาเพื่อการ
จัดทำแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (๒๕๒๕ - ๒๕๔๔), หน้า ๑๐ - ๒๔.

ความสำคัญเท่าเทียมกันกับบุรุษโดยเฉพาะในเรื่องของการจัดสรรรายได้เข้าฝาก
เก็บไว้ในธนาคาร เพื่อประโยชน์ในการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวซึ่ง
จะมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศได้มาก เนื่องจากครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐาน
ของประเทศ ถ้าเศรษฐกิจของครอบครัวดี นั่นคือ รัฐบาลเก็บออมและประหยัด
ก็จะช่วยส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้า

ผลการวิจัยยังพบว่า สตรีควรประหยัดรายจ่ายด้านสิ่งอุปโภคและ
บริโภคของตนเอง รวมทั้งฉลาดในการเลือกซื้อสินค้าและเลือกใช้สินค้าได้ดีกว่า
บุรุษ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เว็นเดิลล์ บรันชาร์ด (Wendell
Blanchard) ได้ศึกษาถึงทัศนะของคนไทยเกี่ยวกับสตรีไทยในอุดมคติ พบว่า
"เป็นผู้จัดการอันชาญฉลาดในการควบคุมการใช้จ่ายในครอบครัว ตลอดจนเป็นผู้
ติดตอค้าขายที่สุจริต รอบคอบ ในตลาดประจำหมู่บ้าน"

ผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า สตรีไทยมีบทบาทสำคัญในการมี
ส่วนช่วยเหลือครอบครัว โดยเฉพาะการออม การประหยัดรายจ่าย สตรีไทย
มีบทบาทสำคัญเนื่องจากกระทบกับการกินคืออยู่ที่ของครอบครัว สตรีไทยจึงรู้จัก
เลือกซื้อ เลือกใช้สินค้า รวมทั้งการเก็บออมทรัพย์ได้ดี

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของสังคมไทย โดยเฉพาะสังคมไทย
ที่กำลังประสบปัญหาทางด้านการเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ
และสังคม เช่น ปัญหาน้ำมัน ปัญหาการว่างงานของประชาชนส่วนใหญ่ ฯลฯ
สตรีไทยนับว่ามีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการเพิ่มรายได้
แก่ตนเอง และครอบครัว ซึ่งเป็นการช่วยสร้างเศรษฐกิจของประเทศอีกทางหนึ่ง
ประกอบกับการขยายตัวในด้านอุตสาหกรรม ธุรกิจ และการบริการ ทำให้ความ
ต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น สตรีและบุรุษจึงต้องออกหางานหาเลี้ยงชีพ สตรีเป็น
จำนวนมากจึงออกไปทำงานนอกบ้าน เขาทำงานด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม

“อักษรพันธ์ จันทรวงศ์, แม่บ้านเกษตรกรกับการพัฒนาประเทศ,
(อัครสำเนาะ) , หน้า ๑๑.

หัตถกรรม พาณิชยกรรม และการบริการ นอกจากจะต้องออกไปประกอบอาชีพ
 ร่วมทำประโยชน์แก่สังคม สตรียังต้องทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน ใ้แก่การควบคุมดูแล
 รายจ่ายภายในบ้าน ขณะเดียวกันก็ต้องลดรายจ่ายใ้ด้วย บทบาทที่สำคัญคือ
 "การประหยัด" ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สตรีไทยในปัจจุบันบางคนหรือบางกลุ่มยังไม่
 มีการประหยัด โดยเฉพาะการแต่งกายที่ใช้เครื่องแต่งกายหรูหรา ไม่สมควรแก่
 ฐานะ การใ้จ่ายสรุ่ยสรุ่ย ใ้ของฟุ่มเฟือยจากต่างประเทศ ไม่มีการออม
 ทรัพย์ ถ้าหากสตรีไทยจะใ้มีการประหยัดแล้ว จะช่วยสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ
 ของครอบครัวและประเทศชาติใ้มาก เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สตรีจะต้อง
 รู้จักหลักทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ปฏิบัติใ้เหมาะสม รู้จักเลือกซื้อและเลือกใ้สินค้า
 โดยเฉพาะสตรีในชนบทมีส่วนสำคัญในการผลิตอาหาร เกษตร และมีบทบาทในทาง
 เศรษฐกิจใ้ยิ่งมาใ้ยิ่งใ้ใหญ่มาตลอด

ผลการวิจัยใ้มีประโยชน์แก่สตรีไทย เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพิจารณา
 ถึงบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมในค่านเศรษฐกิจอย่างเหมาะสม ซึ่งสตรีไทยเอง
 ก็ควรจะใ้ตนเอง เพื่อใ้เพิ่มคุณภาพของตนเองใ้มีส่วนใ้ต่อการพัฒนาประเทศ
 ค่านเศรษฐกิจใ้มากขึ้น ก็คือ การเปลี่ยนแปลงแผนของการใ้จ่ายอย่างเหมาะสม
 ลดการซื้อของฟุ่มเฟือยจากต่างประเทศ เปลี่ยนทัศนคติมานิยมใ้สินค้าไทย รู้จัก
 ใ้เงินออมเพื่อโครงการลงทุน มีความกระตือรือร้นที่จะเป็นผู้ประกอบการลงทุน
 มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมใ้มากขึ้น เช่น ร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน และมีบทบาท
 ในวงอาชีพอย่างกว้างขวาง เพื่อช่วยสร้างเศรษฐกิจของตนเอง ครอบครัว และ
 ประเทศชาติใ้สูงขึ้น

๕. จากสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ ๓ ที่เสนอใ้ว่า "ผู้บริหาร
 อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทค่านการ เมือง
 การปกครองของสตรีไทยในสังคมแตกต่างกัน" อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
 ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
 สถานภาพค่านการ เมืองการปกครองของสตรีไทยในสังคมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัย
 สำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งแตกต่างกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยเสนอใ้เกี่ยวกับ

สถานภาพด้านการเมืองการปกครอง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า
 ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นว่า สตรีไทยเป็นนักปกครอง
 ที่มีความรู้ความสามารถในหน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
 ประธานกลุ่มกิจกรรม ฯลฯ ได้ดีเท่าเทียมบุรุษ เป็นอันดับหนึ่ง โดยคิดเป็น
 คะแนนเฉลี่ย ๓.๓๒ สตรีและบุรุษมีความเสมอภาคทางการเมืองการปกครอง
 เท่าเทียมกัน เป็นอันดับสอง คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๒๔ สตรีไทยมีความคิด
 สุขุม รอบคอบ ถ้าได้เรียนรู้วิธีการและแนวทางในการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 การปกครองจะช่วยสร้างสรรคความเจริญให้แก่ประเทศ เป็นอันดับสาม โดย
 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๒๑ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน คือ
 กระทรวงมหาดไทยออกกฎหมายให้สตรีมีสิทธิสมัครเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้เมื่อ
 วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๒๕ ก็มีสตรีไทยได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก คือ
 นางสมทรง สุรพันธ์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ ตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที
 จังหวัดสมุทรสงคราม^๑ และนางมะลิเชียร เพ็งวงษ์ เป็นกำนันหญิงคนแรก
 ของประเทศไทย ตำบลชาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดหนองคาย^๒ แสดงให้
 เห็นถึงความตื่นตัวของสตรีที่จะเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อบ้านเมืองมากขึ้น
 ถึงแม้จะมีเพียงส่วนน้อยก็ตาม แต่ก็เป็นการแสดงให้เห็นว่าสตรีมีความพร้อมที่
 จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองทันทีที่รัฐเปิดโอกาสให้

ผลการวิจัยยังพบอีกว่า สตรีและบุรุษมีความเสมอภาคทางการเมืองการ
 การปกครองเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเอกสารที่พบว่า ในด้าน
 สิทธิและความเสมอภาคทางการเมืองการปกครองนั้น การเปลี่ยนแปลงการ
 การปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ มีผลทำให้สตรีและบุรุษมีสิทธิทางการเมืองการ
 ปกครองเท่าเทียมกันโดยนิตินัย และรัฐธรรมนูญไทย ฉบับลงวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๑๗

^๑"ผู้ใหญ่บ้านหญิงคนแรกของไทย" ข่าวสตรี (๔ ตุลาคม ๒๕๒๕) : ๑๐.

^๒"กำนันหญิงคนแรกของไทย" ไทยรัฐ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๒๕) : ๗.

มาตรา ๒๔ มีบทบัญญัติรับรองสิทธิสตรีไว้ว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้
 บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การจำกัดสิทธิและเสรีภาพ
 อันเป็นการฝ่าฝืนเจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งรัฐ จะกระทำมิได้" ^๑ และยังคง
 คล้องกับความปรารถนาของนานาชาติที่ต้องการส่งเสริมความสามารถในสิทธิและ
 โอกาสของบุรุษและสตรี ดังความตอนหนึ่งของกฎบัตรสหประชาชาติกล่าวไว้ว่า
 "เราบรรดาประชาชนแห่งสหประชาชาติได้ตั้งเจตจำนง . . . ที่จะยืนยันความเชื่อมั่น
 ในสิทธิมนุษยชน อันเป็นหลักมูลในเกียรติยศและคุณค่าของมนุษย์ทุกคน ในสิทธิ
 อันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรีของประชาชาติใหญ่ย่อย" ^๒

ผลการวิจัยดังกล่าวมีประโยชน์อย่างมากสำหรับสตรีไทยทั่วไป รวมทั้ง
 นิสิต นักศึกษา โดยจะคิดเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อจะได้เสริมสร้างสถานภาพ
 ทางคานการ เมืองการปกครองของตนให้สูงขึ้นและเสมอภาคเท่าเทียมบุรุษ และ
 เพื่อจะได้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารระดับประเทศจะได้พิจารณาถึงความคองการ และ
 ความสามารถของสตรีไทยซึ่งจะให้พัฒนาสตรีให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม
 ของประเทศ

ผลการวิจัยยังพบอีกว่า สตรีไทยมีความคิดสุขุม รอบคอบ ถ้าได้เรียน
 รู้วิชาการและแนวทางในการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองจะช่วยสร้างสรรค์
 ความเจริญให้แก่ประเทศ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ในสภาพสังคมปัจจุบันมีความ
 สัมพันธ์วนวาย ยากแก่การพัฒนาประเทศ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมจึงเป็นปัญหาที่
 ซับซ้อน ซึ่งไม่ใช่ปัญหาที่เกิดจากสาเหตุใดเพียงสาเหตุเดียว แต่มีความเกี่ยวพัน
 มาจากหลาย ๆ สาเหตุ ควบคู่กันการพัฒนาประเทศหรือการแก้ไขปัญหาดังคม

^๑รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ (กรุงเทพมหานคร:
 บันดาลสาธิต, ๒๕๑๗), หน้า ๑๔ - ๑๕.

^๒โคริน ปีเตอร์สัน, "สิทธิทางกฎหมายของสตรี" รัฐศาสตร์นิเทศ
 (๕ เมษายน - มิถุนายน, ๒๕๑๓), หน้า ๑๑๑.

จึงจำเป็นต้องการผู้ที่มีความคิด สุขุม รอบคอบ และมีวิจาร์ณญาณ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวโดยธรรมชาติแล้วสตรีเป็นบุคคลที่หลายฝ่ายมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นผู้ที่มีลักษณะดังกล่าว ฉะนั้นจึงเป็นไปได้ที่บุคคลทั้ง ๓ กลุ่ม จะเห็นความสำคัญ ของบทบาทของสตรีไทยในด้านดังกล่าว

๖. จากสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ ๓ ที่เสนอไว้ว่า "ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทด้านการเมือง การปกครองของสตรีไทยในสังคมแตกต่างกัน" อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .๐๕ ผลการวิจัย ปรากฏว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ บทบาททางการเมืองการปกครองของสตรีไทยในสังคมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งแตกต่างจากสมมติฐานที่ผู้วิจัยเสนอไว้เกี่ยวกับบทบาท ด้านการเมืองการปกครองนี้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นว่า สตรีควรลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรใหม่มากขึ้น เป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๔๘ สตรีไทยควรเปิด โอกาสให้สมาชิกในครอบครัว ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจการต่าง ๆ เป็น อันดับสอง คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๔๘ และสตรีควรพิทักษ์สิทธิอันพึงมีพึงได้ตาม กฎหมายมิให้ถูกเอาเปรียบจนเกินไป เป็นอันดับสาม คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๓.๔๔

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา ต่างมี ความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ในปัจจุบันสตรีไทยมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองมากกว่าเดิมและได้รับการยอมรับมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการ ศึกษาเอกสารที่พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๒ มีสตรีเข้ารับการเลือกตั้งและได้รับการ เลือกตั้งเป็นสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้น จากการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร คือ วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ มีสตรีได้รับเลือก ๑ คน จากสตรีที่สมัคร ๔๑ คน *

* กองการเลือกตั้ง ส่วนการทะเบียนและเลือกตั้ง กระทรวงมหาดไทย, รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของกระทรวงมหาดไทย, เล่มที่ ๑, ๒๕๐๐.

เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๐๐ มีสตรีได้รับเลือก ๔ คน จากจำนวน สตรีที่สมัคร ๑๔ คน * เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ มีสตรีได้รับเลือก ๖ คน จากจำนวน สตรีที่สมัครทั้งสิ้น ๓๒ คน ในจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสิ้น ๒๑๔ คน ^๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ มีสตรีได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๔ คน ในจำนวน ๓๐๑ คน และได้รับเลือกเป็นวุฒิสมาชิก ๓ คน ในจำนวน ๒๔๕ คน ^๓ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ มีวุฒิสมาชิก ๓ คน ในจำนวน ๒๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๓๓ ^๔ และในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภาชุดที่ ๑๓ ในวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๒๖ มีสตรีได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑๓ คน ในจำนวน ๓๒๕ คิดเป็นร้อยละ ๔.๐๑ ^๕

* เรื่องเดียวกัน เล่มที่ ๒ หน้า ๔๗ - ๕๖.

^๒ กลุ่มนิสิตอาสาสมัครสังเกตการณ์เลือกตั้ง, ประเมินผลการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ (พระนคร : ศรีเมืองการพิมพ์) หน้า ๓๗๘.

^๓ ไชยันต์ เศรษฐินทร์, การมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองของสตรีไทย, หน้า ๗.

^๔ กองการเลือกตั้ง ส่วนการทะเบียนและเลือกตั้ง กระทรวงมหาดไทย, รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของกระทรวงมหาดไทย, ๒๕๒๔.

^๕ "สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรี" เคลลินิวส์, (๒๑ เมษายน ๒๕๒๖)

: ๑๑.

ในด้านารออกเสียงเลือกตั้ง จากการสำรวจของกองการเลือกตั้ง กระทรวงมหาดไทย พบว่า ในการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๐๐ ปรากฏว่ามีสตรีไปลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้ง ร้อยละ ๔๐ คิดเป็นร้อยละ ๓๕ ของสตรีที่มีสิทธิเลือกตั้ง และในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ปรากฏว่ามีสตรีไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ๔๗ ในจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง *

ผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าสตรีไทยมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองมากขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางให้สตรีไทยทั่วไปได้เห็นความสำคัญของตนเองและเพื่อรักษาสิทธิอันพึงมีพึงได้ของตนตามกฎหมาย

ผลการวิจัยยังพบอีกว่า สตรีไทยควรเปิดโอกาสให้สมาชิกในครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจการต่าง ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า บุคคลทั้ง ๓ กลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ในปัจจุบันคนไทยเริ่มมีความเข้าใจ และมีความสำนึกในเรื่องของประชาธิปไตยมากขึ้นกว่าเดิม และก็จะเห็นตรงกันว่า เรื่องของประชาธิปไตยนั้นไม่มีแค่เฉพาะในสภาเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่มิอยู่ในชีวิตประจำวันและในกิจการงานทุกอย่าง และก็จะเห็นตรงกันอีกว่าในการสร้างความเข้าใจ และความสำนึกในเรื่องของประชาธิปไตยให้แก่ชนรุ่นหลังจะทำได้ดีเริ่มที่ครอบครัวเป็นแหล่งแรกก่อน และโดยที่สตรีมีบทบาทในฐานะมารดาซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อเด็กมากกว่าบุคคลอื่น เพราะฉะนั้นจึงเป็นไปได้ที่บุคคลทั้ง ๓ กลุ่ม เห็นตรงกันว่า สตรีไทยควรมีบทบาทดังกล่าวในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อารมณพันธ์ จันทรวงศ์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับแม่บ้านเกษตรกร กับการพัฒนาประเทศ พบว่า ในการตัดสินใจในกิจการต่าง ๆ ในครอบครัว สตรีและบุรุษมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน เช่น การจัดหาและการซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ การยอมรับเทคโนโลยีใหม่ในการทำนา ทำไร่

การติดต่อกับเพื่อนเพื่อขายผลิตภัณฑ์ การตั้งรกรากขายผลิตภัณฑ์ และตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการภายในบ้านต่าง ๆ ของพอบานควาย โดยเฉลี่ยแล้วประมาณ ๖๐% ของแม่บ้านที่ให้สัมภาษณ์ยอมรับว่าเป็นผู้ตัดสินใจร่วมกับสามีซึ่งสามีมิได้เป็นผู้ตัดสินใจเพียงคนเดียว แสดงให้เห็นว่า สตรีมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในกิจการต่าง ๆ เท่าเทียมกับบุรุษ

ผลการวิจัยยังพบว่า สตรีควรพิทักษ์สิทธิอันพึงมีพึงได้ตามกฎหมายมิให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจนเกินไป ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาเอกสารที่พบว่าในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพนั้น สตรีได้มีการเรียกร้องมาเป็นเวลาร่วม ๔๐ ปี นับตั้งแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองคือ ในเดือนกันยายน ๒๕๑๖ ได้เกิดกลุ่มส่งเสริมสถานภาพสตรีขึ้นด้วยความร่วมมือของสตรีชั้นนำในวงการต่าง ๆ หลายคน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาที่เกี่ยวกับสตรี และการแสวงหามาตรการที่จะส่งเสริมให้สตรีได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม ทั้งในด้านกฎหมาย พฤติกรรมของสังคม แรงงาน การศึกษา และสวัสดิการ หาทางที่จะให้สตรีได้ปรับปรุงตนเอง เพื่อเป็นพลังในการพัฒนาบ้านเมืองในทุก ๆ ด้าน จนเพิ่มความสามารถเคียงบ่าเคียงไหล่บุรุษ ซึ่งการเรียกร้องครั้งสำคัญของสตรี ก็คือ การกำหนดให้มีการกำหนดสิทธิสตรีลงในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๙ ให้หญิงและชายมีสิทธิเท่าเทียมกันและในปัจจุบันรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ได้รับบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ปกครองประเทศอยู่ในขณะนี้ และมีการเรียกร้องครั้งสำคัญอีก ก็คือ การทำหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีและประธานคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เสนอให้แต่งตั้งสตรีเป็นคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ และเมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๑๙ กลุ่มสถานภาพสตรีได้ทำหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี เสนอให้แต่งตั้งสตรี เข้าร่วมในคณะรัฐบาลและได้จัดทำจดหมายเปิดยื่นที่ผ่านสื่อมวลชน เสนอให้มีการพิจารณาสตรี เข้าร่วมรัฐบาล ซึ่งการ

“อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง, “แม่บ้านเกษตรกรกับการพัฒนาประเทศ”, (ธิดาสีนา), ๒๕๒๓.

เรียกองค์สิทธิดังกล่าวได้รับผลสำเร็จเมื่อสตรีได้รับตำแหน่งให้เข้าร่วมคณะ
รัฐบาล ในการแต่งตั้งสมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่
๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ คือ ได้รับตำแหน่งให้เป็นรัฐมนตรี เข้าร่วมในคณะ
รัฐบาล ๓ คน คือ คุณหญิงเลอศักดิ์ สมบัติศิริ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
คมนาคม และนางวิมลศิริ ชำนาญเวช เป็นรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย
ของรัฐ * ซึ่งนับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่สตรีได้รับการแต่งตั้งให้เป็น
บริหารระดับประเทศ แสดงให้เห็นถึงความต้องการของสตรีในการเรียกร้อง
สิทธิต่าง ๆ ของตนเอง และการเรียกร้องสิทธิดังกล่าวก็ได้รับผลสำเร็จ
ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางให้สตรีไทยเห็นความสำคัญและช่วยกัน
รักษาสหสิทธิต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แก่สตรีไทยด้วยกัน

๘. จากสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๔ ที่เสนอไว้ว่า " นักศึกษาชาย
และนักศึกษาหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทด้านการศึกษาแตกต่าง
กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งผลการวิจัยนี้ ปรากฏผลตรงตาม
สมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่ความคิดเห็นของนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยคะแนนเกี่ยวกับ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,
สถานภาพปัจจุบันของสตรีไทย, หน้า ๑๔๗.

สถานภาพและบทบาทด้านการศึกษานักศึกษาชาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเอนัทธิพ์ จำปาเทศ พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อบทบาททางการศึกษาของสตรีไทยแตกต่างกัน^๑

นอกจากนั้นผลการวิจัยนี้ ยังปรากฏผลใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ เดวิส (L.C. Davis) ที่พบว่า นักเรียนหญิงมีการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทด้านการศึกษามากกว่านักเรียนชาย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยที่ความคิดเห็นของนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยคะแนนเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทด้านการศึกษานักศึกษาชาย นั้นอาจเป็นเพราะว่านักศึกษาหญิงให้ความสำคัญในค่านี้นี้มาก เพราะในปัจจุบันสตรีมีสิทธิและเสรีภาพในการเข้าศึกษาทุกระดับและเกือบทุกแขนงวิชา ทำให้สตรีมีสถานภาพและบทบาทด้านการศึกษารุ่งขึ้น ประกอบกับอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกและความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ความต้องการทางด้านการศึกษา มีมากขึ้น เป็นผลให้สตรีเห็นความสำคัญของการศึกษา สตรีจึงมีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้มากขึ้น และนำความรู้ความสามารถไปประกอบอาชีพการงานในทุกวงการทั้งของรัฐและเอกชน ซึ่งตลาดแรงงานเองก็ยอมรับความสามารถของแรงงานสตรีมากขึ้น

การวิจัยนี้จึงมีประโยชน์และเป็นแนวทางสำคัญสำหรับนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงจะได้อภิปรายถึงสถานภาพและบทบาทด้านการศึกษาของตนเองที่เหมาะสมและถูกต้อง เพื่อนำไปเป็นแบบแผนในการประพฤติและปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับเพศ

^๑เอนัทธิพ์ จำปาเทศ, ความคิดเห็นของกลุ่มชนบางอาชีพต่อบทบาทของสตรีไทย, หน้า ๔๑.

^๒L.C. Davis loc. cit.

ของตน ประกอบด้วยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต จึงควรที่จะตระหนักถึงสถานภาพและบทบาทของตนที่พึงกระทำให้มีประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม อันจะเป็นผลต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต

๔. จากสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ ๕ ที่เสนอไว้ว่า "นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจแตกต่างกัน" อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพด้านเศรษฐกิจของสตรีไทยในสังคมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งแตกต่างจากสมมติฐานที่เสนอไว้เกี่ยวกับสถานภาพด้านเศรษฐกิจนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ในปัจจุบันสตรีมีสถานภาพด้านเศรษฐกิจเท่าเทียมบุรุษ เนื่องจากสตรีได้รับการส่งเสริมการศึกษาในทุกระดับและเกือบทุกแขนงวิชา จึงทำให้สตรีมีความรู้ความสามารถกว้างขวางขึ้น ประกอบกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ทำให้สตรีต้องออกไปประกอบอาชีพ เพื่อช่วยเหลือเศรษฐกิจของครอบครัว จึงปรากฏว่าในปัจจุบันสตรีทำงานในวงการต่าง ๆ ทั้งด้านอุตสาหกรรม หัตถกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม และการบริการ การเข้ามาอยู่ในกำลังแรงงานด้านต่าง ๆ นี้ นับว่าเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ เพราะเป็นการระดมทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหลือเฟือให้ได้มีโอกาสใช้ให้เป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจในมากที่สุด

๕. จากสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ ๕ ที่เสนอไว้ว่า "นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจแตกต่างกัน" อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งผลการวิจัยนี้ปรากฏผลตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่ความคิดเห็นของนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยคะแนนเกี่ยวกับบทบาททางด้านเศรษฐกิจสูงกว่านักศึกษาชาย ผลการวิจัยนี้สนับสนุนผลการวิจัยของ สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์ ที่พบว่า นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท

ทางค่านิยมธุรกิจของสตรีไทยในสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยที่นักเรียนหญิงมีความคิดเห็นที่ตอบสนองทางเศรษฐกิจของสตรีมากกว่าชาย^๑

ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการวิจัยของ เฆาทิพย์ จำปาเทศ ที่พบว่า เพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางเศรษฐกิจของสตรีไทยในสังคมแตกต่างจากเพศชาย^๒ ผลการวิจัยยังใกล้เคียงกับการวิจัยของเควิส (L.C. Davis) ที่พบว่า นักเรียนหญิงมีการรับรู้เกี่ยวกับบทบาททางเศรษฐกิจของสตรีไทยในสังคมมากกว่านักเรียนชาย^๓

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยที่ความคิดเห็นของนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่านักศึกษาชายนั้นอาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาหญิงมีความคิดเห็นว่าปัจจุบันบทบาททางเศรษฐกิจของสตรีสูงขึ้น เป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบกับค่าครองชีพสูงขึ้น ความต้องการรายได้ที่เป็นตัวเงินมากขึ้น สตรีจึงต้องออกไปประกอบอาชีพเพื่อช่วยเหลือครอบครัวและตนเอง และยังคงทำหน้าที่เป็นแม่บ้านอันเป็นหน้าที่ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว คือ ดูแลรับผิดชอบ ดูแลรายจ่ายภายในบ้านด้วยการเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย ซึ่งสตรีจำเป็นต้องรู้จักหลักคหกรรมศาสตร์ ปฏิบัติตนให้เหมาะสม รู้จักเลือกซื้อ เลือกใช้สินค้า รวมทั้งการเก็บออมทรัพย์ สตรีจึงมีบทบาทสำคัญในค่านิยมธุรกิจอย่างมาก ซึ่งการวิจัยนี้เป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงจะได้พิจารณาถึง

^๑ สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์, "ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เกี่ยวกับบทบาทของสตรีค่านิยมธุรกิจและการเมือง" หน้า ๘๒.

^๒ เฆาทิพย์ จำปาเทศ, "ความคิดเห็นของกลุ่มชนบางอาชีพต่อบทบาทของสตรีไทย, หน้า ๘๑.

^๓ L.C. Davis loc. cit.

บทบาทในการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจและเป็นแนวทางให้นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง
ตระหนักถึงบทบาทของตน ว่าควรจะมีบทบาทอย่างไรในการช่วยสร้างฐานะทาง
เศรษฐกิจของตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ

๑๐. จากสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ ๒ ที่เสนอไว้ว่า " นักศึกษาชาย
และนักศึกษาหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทด้านการเมืองการ
ปกครองแตกต่างกัน" อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ผลการวิจัยปรากฏว่า
นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพด้านการเมืองการ
ปกครองของสตรีไทยในสังคมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
ซึ่งแตกต่างจากสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้เสนอไว้เกี่ยวกับสถานภาพด้านการเมืองการ
ปกครอง

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความคิดเห็น
ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความ
คิดเห็นสอดคล้องกันว่า ในปัจจุบันสตรีมีสิทธิและเสรีภาพในทุกด้าน เพราะได้รับการ
ส่งเสริมด้านการศึกษาในทุกระดับและเกือบทุกแขนงวิชา และเข้าทำงาน
ในวงการทุกระดับ ทลาดแรงงานก็เปิดรับสตรีเข้าทำงานอย่างกว้างขวาง มีกลุ่ม
ผู้นำสตรี มีการแก้ไขสิทธิสตรีให้เท่าเทียมบุรุษ การไปสมัครรับเลือกตั้งและ
ออกเสียงเลือกตั้งทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่นมากขึ้น สตรีไทยจึงได้รับการ
ยอมรับด้านสถานภาพทางการเมืองการปกครองมากขึ้น ผลการวิจัยดังกล่าว
แตกต่างกับการวิจัยของเควิส (L.C. Davis) ที่พบว่านักศึกษาหญิงมีการรับรู้
เกี่ยวกับสถานภาพทางการเมืองการปกครองแตกต่างกับนักศึกษาชาย และมีการ
รับรู้มากกว่า^๑ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความแตกต่างของสภาพบ้านเมือง กฎหมาย
และการเมืองการปกครอง ของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา

^๑L.C. Davis loc. cit.

บทบาทในการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจและเป็นแนวทางให้นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง
ตระหนักถึงบทบาทของตน ว่าควรจะมีบทบาทอย่างไรในการช่วยสร้างฐานะทาง
เศรษฐกิจของตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ

๑๐. จากสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ ๒ ที่เสนอไว้ว่า " นักศึกษาชาย
และนักศึกษาหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทค่านगर เมืองการ
ปกครองแตกต่างกัน" อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ผลการวิจัยปรากฏว่า
นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพค่านगर เมืองการ
ปกครองของสตรีไทยในสังคมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
ซึ่งแตกต่างจากสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้เสนอไว้เกี่ยวกับสถานภาพค่านगर เมืองการ
ปกครอง

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความคิดเห็น
ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความ
คิดเห็นสอดคล้องกันว่า ในปัจจุบันสตรีมีสิทธิและเสรีภาพในทุกด้าน เพราะได้รับ
การส่งเสริมค่านการศึกษานทุกระดับและเกือบทุกแขนงวิชา และเข้าทำงาน
ในวงการทุกระดับ ตลาดแรงงานก็เปิดรับสตรีเข้าทำงานอย่างกว้างขวาง มีกลุ่ม
ผู้นำสตรี มีการแก้ไขสิทธิสตรีให้เท่าเทียมบุรุษ การไปสมัครรับเลือกตั้งและ
ออกเสียงเลือกตั้งทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่นมากขึ้น สตรีไทยจึงได้รับการ
ยอมรับค่านสถานภาพทางการเมืองการปกครองมากขึ้น ผลการวิจัยดังกล่าว
แตกต่างกับการวิจัยของเควิส (L.C. Davis) ที่พบว่านักศึกษาหญิงมีการรับรู้
เกี่ยวกับสถานภาพทางการเมืองการปกครองแตกต่างกับนักศึกษาชาย และมีการ
รับรู้มากกว่า^๑ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความแตกต่างของสภาพบ้านเมือง กฎหมาย
และการเมืองการปกครอง ของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา

^๑L.C. Davis loc. cit.

๑๑. จากสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ ๒ ที่เสนอไว้ว่า "นักศึกษาชาย และนักศึกษาหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทด้านการเมืองการปกครองของสตรีไทยในสังคมแตกต่างกัน" อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งผลการวิจัยนี้ ปรากฏผลตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่ความคิดเห็นของนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยคะแนนเกี่ยวกับบทบาทด้านการเมืองการปกครองสูงกว่านักศึกษาชาย ซึ่งสนับสนุนผลการวิจัยของ สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์ ที่พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทด้านการเมืองการปกครองของสตรีไทยในสังคมแตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีความคิดเห็นมากกว่านักเรียนชาย

จากผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยที่ความคิดเห็นของนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่านักศึกษาชาย อาจจะเป็นเพราะว่า นักศึกษาหญิงให้ความสำคัญต่อบทบาทของสตรีในด้านการเมืองการปกครองมากขึ้น เนื่องมาจากการที่สตรีได้รับการศึกษาสูงขึ้น ประกอบกับมีสิทธิและความเสมอภาคเท่าเทียมบุรุษ สตรีจึงพยายามที่จะยกฐานะของตนเองให้เท่าเทียมบุรุษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพสังคมไทยปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลง บทบาทของคนในสังคมก็ย่อมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย สตรีซึ่งเคยอยู่กับบ้านก็ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน หารายได้เพื่อช่วยเหลือครอบครัว ดังนั้นสิทธิและความเสมอภาคต่าง ๆ จึงควรได้รับเท่าเทียมกัน

ผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยในสังคมด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครองนี้ เป็นแนวทางในการเสริมสร้างสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยให้สูงขึ้น และเป็นแนวทางให้ผู้บริหารระดับประเทศได้พิจารณาถึงการพัฒนาสตรีในแผนพัฒนาสตรีต่อไป

สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์ "ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เกี่ยวกับบทบาทของสตรีด้านเศรษฐกิจและการเมือง" หน้า ๘๒.

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

๓. สถานการณ์และบทบาทด้านการศึกษาของสตรีไทย

๑. บิดามารดา ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมอย่างจริงจัง ให้บุตรหลานของตนได้ศึกษาเล่าเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ตามลำดับ ในแขนงวิชาที่ตนสนใจและมีความถนัด ให้การสนับสนุนด้านกำลังใจ กำลังกาย และกำลังทรัพย์อย่างเต็มที่แก่บุตรหลานของตน อบรมสั่งสอนเรื่องจริยธรรม ความประพฤติแก่บุตรหลานอย่างใกล้ชิด รวมทั้งเลิกค่านิยมเดิมที่ไม่ส่งบุตรหลานที่เป็นสตรีเรียนหนังสือ แต่ให้อยู่ดูแลบ้านเรือน คอยปรนนิบัติ บิดามารดา สามีและญาติพี่น้อง ถ้าบิดามารดาให้การส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจังแล้ว คาดว่า ในอนาคตอันใกล้ สตรีไทยจะมีความรู้ความสามารถมากขึ้น ทำให้สถานการณ์และบทบาทของสตรีไทยด้านการศึกษาสูงขึ้น

๒. รัฐบาลและเอกชน

๒.๑ ควรส่งเสริมสถานการณ์และบทบาทด้านการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ระดมทรัพยากรของรัฐและเอกชน ร่วมประสาน เน้นกันรับผิดชอบการจัดการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีไทยเข้าศึกษาในทุกระดับ และทุกแขนงวิชาตามอัธยาศัย

๒.๒ ควรให้สิทธิและเสรีภาพสตรีไทยทุกคนในการแสวงหาตามความต้องการ ความสนใจ และความถนัด โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวข้องกับทักษะและความคิดสร้างสรรค์ ในหน่วยงานของรัฐและเอกชน โดยการให้เปล่า รวมทั้งระดมทรัพยากรสตรีที่มีความรู้ความสามารถในหน่วยงานของรัฐและเอกชน สมาคมสตรีต่าง ๆ ร่วมกันพัฒนาสถานการณ์และบทบาทด้านการศึกษาของสตรีไทยอย่างจริงจัง โดยจัดในรูปแบบของการศึกษาทุกรูปแบบ โดยเฉพาะการศึกษาในระบบโรงเรียน ที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษาในระบบโรงเรียน ทั้งทุกภาคของประเทศไทย

๒.๓ รัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีไทยมีบทบาทที่ถูกต้องและเหมาะสม ในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และศาสนา

๒.๔ ควรส่งเสริมในองค์การสตรีได้มีส่วนในเรื่องกิจกรรมและบทบาทของสตรีไทยในทุกระดับ

๒.๕ ควรสนับสนุนให้มีการวิจัยเรื่องสตรีให้มากขึ้น โดยจัดสรรงบประมาณให้มีการวิจัยอย่างต่อเนื่อง จะโดยสถาบันวิจัยหรือสถาบันการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับสตรีไทยให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

๓. ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา

๓.๑ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้สตรีที่มีความรู้ความสามารถได้มีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาในทุกระดับการศึกษาให้มากกว่าเดิม

๓.๒ ควรให้ความสำคัญแก่สตรี โดยยอมรับความสามารถของสตรีโดยไม่คำนึงถึงวุฒิการศึกษาอย่างเดี๋ยวนั้น แต่ควรคำนึงถึงประสบการณ์ ทักษะ ความชำนาญ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาหรือวางแผนการศึกษาในหน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนให้มากขึ้น

๔. ตัวสตรีไทย

๔.๑ สตรีควรจะศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ อยู่เสมอ และต่อเนื่องตลอดชีวิต และใฝ่ใจที่จะศึกษาในแขนงวิชาที่ตนสนใจ และมีความถนัดตลอดชีวิตของตน

๔.๒ เลิกความเชื่อและความสับสน ในเรื่องที่ตนเองมีความรู้ความสามารถน้อยกว่าบุรุษ โดยยอมรับตนเองว่ามีความรู้ความสามารถเท่าบุรุษ หันมาปรับปรุงตนเองโดยศึกษาเล่าเรียน เพื่อความก้าวหน้าของตนเองและสังคม

๔.๓ ควรเป็นผู้ให้การอบรม สั่งสอน เยาวชนหรือบุตรหลานในเรื่องความประพฤติ จริยธรรม รวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริม การเล่าเรียนของบุตรหลาน

๔.๔ สตรีในชนบทควรจะได้ปรับปรุงตนเองให้เป็นผู้มีการศึกษาเท่าเทียมสตรีในเมือง ด้วยการสนใจศึกษาหาความรู้ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียนให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมสถานภาพและบทบาทด้านการศึกษาของตนให้สูงขึ้น

จากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทด้านการศึกษาของสตรีไทย
ในสังคมของญูวิจัย ปรากฏว่าได้สอดคล้องกับนโยบายในแผนพัฒนาสตรีระยะยาว
๒๕๒๕ - ๒๕๔๔ (ภาคผนวก หน้า ๒๐๔)

๒. สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจของสตรีไทยในสังคม

๑. หน่วยงานของรัฐและเอกชน

๑.๑ วางนโยบายและดำเนินการส่งเสริมให้สตรีไทยมีส่วนร่วม
ในทางเศรษฐกิจให้มากขึ้น โดยการปรับปรุงคุณภาพและส่งเสริมทักษะการทำงาน
ขยายโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพของสตรี โดยเฉพาะควรเพิ่มโอกาส
ให้สตรีได้ทำงานเมื่อผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูง และเป็นธรรม

๑.๒ ส่งเสริมให้สตรีได้เข้ารับการอบรมที่เป็นประโยชน์ต่องาน
หรือการเปลี่ยนงานในการเลือกตำแหน่ง หรือดำรงตำแหน่งผู้บริหาร ควรพิจารณา
ความเหมาะสมที่จะแต่งตั้งสตรีก่อน

๑.๓ ส่งเสริมค่านิยมของสตรีไทย ด้วยการปลูกฝังให้สตรีรู้จัก
ประหยัด ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ลดการฟุ่มเฟือย รู้จักใช้เงินให้คุ้มค่า
หันมาใช้ของไทย ส่งเสริมให้สตรีรู้จักการออมทรัพย์ ในระบบเงินทุนหมุนเวียน
เพื่อให้เศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้น

๑.๔ มีโครงการพัฒนาสตรีและมีนโยบายสนับสนุนสตรีอย่างจริงจัง
ให้สตรีมีโอกาสทำงานและได้รับความคุ้มครองแรงงานสตรี

๑.๕ จัดโครงการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนทักษะด้านอาชีพของสตรี
ควรเน้นด้านฝีมือแรงงาน เพื่อสนับสนุนสตรีเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ
ด้วยการฝึกทักษะ งานฝีมือของสตรี เพื่อให้สตรีสามารถทำอุตสาหกรรมในครอบครัว
สำหรับสตรีในชนบท ควรฝึกอบรมด้านอาชีพเกษตร เพื่อให้สตรีเข้าใจและยอมรับ
ในวิทยาการใหม่ ๆ

๑.๖ จัดตั้งกองทุนหมุนเวียน เพื่อให้สตรีมีโอกาสเข้าไปลงทุน
ประกอบการค้า เพื่อสร้างเศรษฐกิจของตนเอง

๒. ตัวสตรีไทย

๒.๑ ควรปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเองด้านการศึกษา เพิ่มพูนทักษะด้านอาชีพของตนเองอยู่เสมอ

๒.๒ ให้ความรู้ความสามารถของตนเองให้เกิดประโยชน์ในหน่วยงานของตนเอง เพื่อเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับหน้าที่การงาน

๒.๓ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้มากขึ้น

๒.๔ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ด้วยการหารายได้ให้กับครอบครัว หากความรู้เพิ่มเติมหรือช่วยงานสังคมที่เป็นประโยชน์

จากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจของสตรีไทยในสังคมของยูวีเจียนั้น รัฐได้กำหนดนโยบายเอาไว้ในแผนพัฒนาสตรีระยะยาว ๒๕๒๕ - ๒๕๔๔ (ภาคผนวก หน้า ๒๐๓ - ๒๐๔)

๓. สถานภาพและบทบาทด้านการศึกษาของสตรีไทยในสังคม

๑. รัฐบาล

๑.๑ ควรสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองโดยเฉพาะการจัดตั้งองค์กรระดับชาติ จังหวัด อำเภอ และระดับหมู่บ้าน เปิดโอกาสให้สตรีทุกระดับ ทุกอาชีพ ได้เข้ามามีบทบาทอย่างเต็มที่ และแสดงให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

๑.๒ ควรเสริมสร้างโอกาสและการรณรงค์ ให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในสังคม การเมืองการปกครองมากขึ้น

๑.๓ ควรเน้นให้สตรีเข้าใจและพิทักษ์สิทธิอันพึงมีพึงได้ตามกฎหมายของสตรี ตลอดจนการวางแผนในเกียรติของสตรี

๑.๔ ควรส่งเสริมและกระตุ้นให้สตรีกล้าแสดงออกในความคิดและการกระทำให้มากขึ้น เพื่อร่วมรับผิดชอบสังคมและประเทศชาติ

๑.๕ ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มสตรี เพื่อให้สตรีได้มีบทบาททาง
การเมืองการปกครอง และช่วยกันใช้ความรู้ความสามารถของตน เพื่อเข้าไปมี
ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และการพัฒนาระดับต่าง ๆ

๑.๖ ปลุกฝังค่านิยม คือ ความมีระเบียบวินัย เคารพในหลักการ
การอ่อนน้อม รู้จักประนีประนอม โดยไม่ใช้ความรุนแรง

๒. สตรีไทย

๒.๑ กล้าแสดงออกในความคิดและการกระทำให้มากขึ้น ขอมรับตนเอง
ว่ามีความสามารถเท่าบุรุษ

๒.๒ ศึกษา ค้นคว้าและแสวงหาความรู้ทางการเมืองการปกครอง โดย
ติดตามข่าวสาร ความเคลื่อนไหวตลอดเวลา เพื่อศึกษาเข้าใจในเรื่องการเมือง
การปกครอง

๒.๓ กระตุ้นให้สตรีรวมกลุ่มขึ้น เพื่อร่วมกันพิทักษ์สิทธิอันพึงมีพึงได้ตาม
กฎหมายของตน

๒.๔ ใฝ่ให้สมาชิกในครอบครัว ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและยอมรับ
ฟังความคิดเห็นของส่วนรวม

๒.๕ สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และระดับท้องถิ่นให้
มากขึ้น

จากข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับสถานการณ์และบทบาทด้านการเมืองการปกครอง
ของสตรีไทยในสังคมของผู้วิจัยสอดคล้องกับนโยบายแผนพัฒนาสตรี ระยะยาว ๒๕๑๕ - ๒๕๔๔
(ภาคผนวก หน้า ๒๐๙ - ๒๑๐)

สำหรับผู้สนใจศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

ควรทำการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์และบทบาทของสตรีไทย
ในสังคมด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครองของบุคคลทุกอาชีพ
ในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ซึ่งจะทำให้ทราบแน่ชัดว่าสถานการณ์และบทบาท
ใดที่คนส่วนมากมีความเห็นว่าเป็นสถานการณ์และบทบาทของสตรีไทยและทราบถึงความ
แตกต่างของความคิดเห็นของบุคคลต่างเพศ ต่างอาชีพ ต่างระดับการศึกษาและต่างสังคม
และมีสาเหตุจากอะไร มีตัวแปรทางสังคมอื่น ๆ อีกบ้างหรือไม่เมื่อเทียบกับความคิดเห็น
ต่อเรื่องดังกล่าว